

MAART 2018

SECOND OPINION NATUURONDERZOEK
FRATERWAARD TWICKEL

COLOFON

Opdrachtgever dhr. W. Schoemaker

Datum maart 2018

Status definitief

Projectnummer 18010

Auteur ing. Elmar Prins

Controle Tim Asbreuk, Msc.

INHOUD

1	INLEIDING	4
2	PLANGEBIED EN ONTWIKKELINGEN	5
2.1	PLANGEBIED	5
2.2	VOORGENOMEN ONTWIKKELING	6
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	7
4	VERKENNENDE NATUURTOETS	8
4.1	WET NATUURBESCHERMING (SOORTBESCHERMING)	8
4.1.1	INLEIDING	8
4.1.2	RESULTATEN VERKENNEND ONDERZOEK	8
4.1.3	BEVINDINGEN BUITING ADVIES	9
4.2	WET NATUURBESCHERMING (NATURA 2000)	9
4.2.1	INLEIDING	9
4.2.2	RESULTATEN VERKENNEND ONDERZOEK	9
4.2.3	BEVINDINGEN BUITING ADVIES	10
4.3	GELDERS NATUURNETWERK EN GROENE ONTWIKKELINGSZONE	12
4.3.1	INLEIDING	12
4.3.2	RESULTATEN VERKENNEND ONDERZOEK	13
4.3.3	BEVINDINGEN BUITING ADVIES	13
5	SOORTGERICHT ONDERZOEK	15
5.1	INLEIDING	15
5.2	WET NATUURBESCHERMING (SOORTBESCHERMING)	15
5.2.1	BROEDVOGELS	15
5.2.2	VLEERMUIZEN	19
5.2.3	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN	21
5.3	WET NATUURBESCHERMING (NATURA 2000)	27

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: VERBODSARTIKELEN SOORTBESCHERMING WET NATUURBESCHERMING

BIJLAGE 2: BESCHERMDE SOORTEN VAN ARTIKEL 3.5 EN 3.10

BIJLAGE 3: VOGELRICHTLIJNSOORTEN RIJNTAKKEN

BIJLAGE 4: EFFECTENINDICATOR

BIJLAGE 5: KERNKWALITEITEN EN ONTWIKKELINGSDOELEN HAVIKERWAARD -FRATERWAARD

1 INLEIDING

AANLEIDING

Logistiek Ecopark IJsselvallei Doesburg heeft het voornemen tot uitbreiding van een bedrijventerrein aan de Verheullweg te Doesburg. De beoogde uitbreidingslocatie ligt in de Fraterwaard bij Doesburg en is in eigendom van de Stichting Twickel.

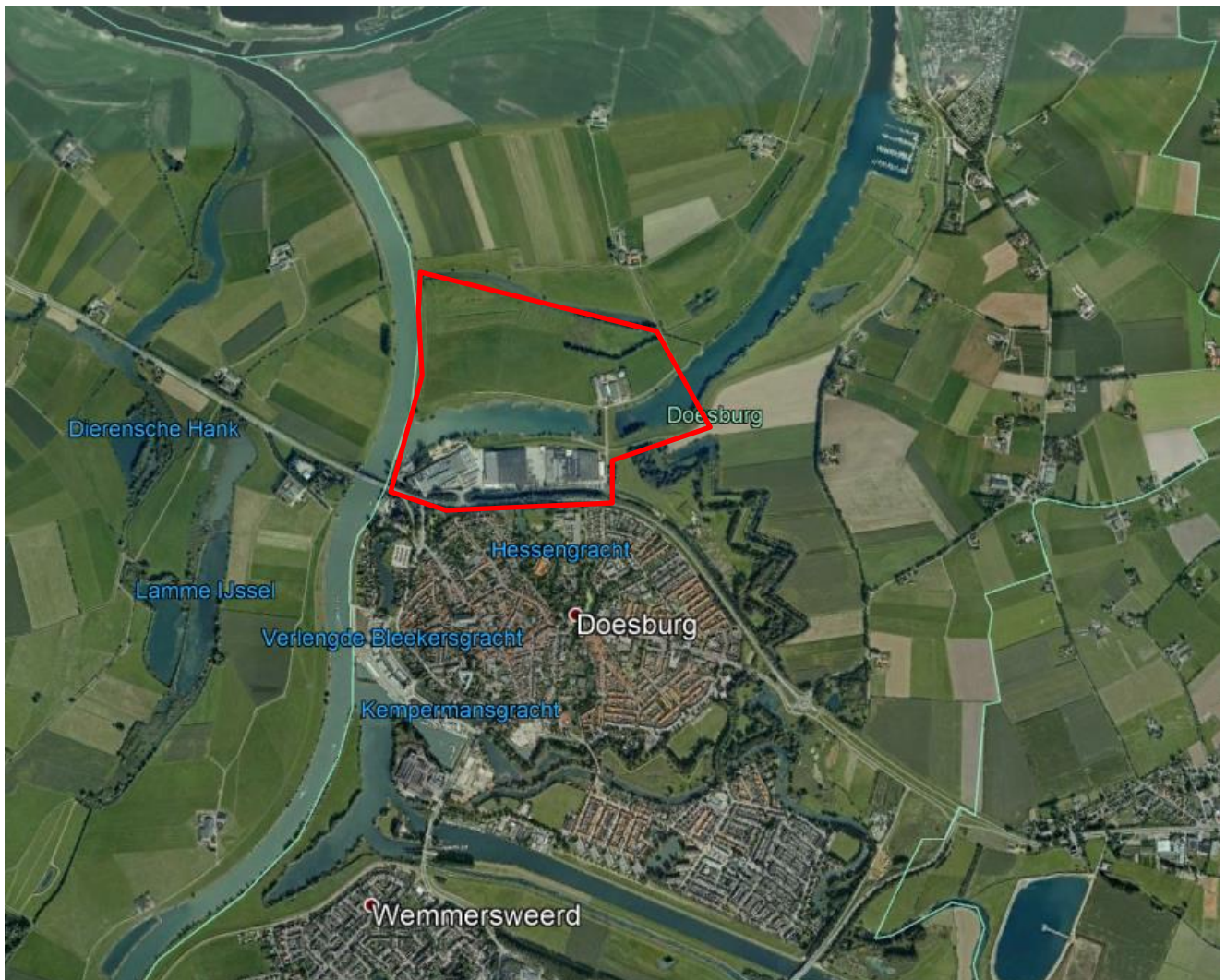
De locatie is aangewezen als Natura 2000 gebied (Vogelrichtlijngebied) en is vanuit dit oogpunt beschermd via de Wet natuurbescherming. Ook betreft het leefgebied van diverse diersoorten die bescherming kennen vanuit de Wet natuurbescherming. Econsultancy heeft in opdracht van Logistiek Ecopark IJsselvallei Doesburg natuuronderzoeken uitgevoerd in de Fraterwaard. De onderzoeken hadden tot doel om de mogelijkheden voor uitbreidingsplannen vanuit de Wet natuurbescherming te onderzoeken.

Stichting Twickel heeft aan Buiting Advies gevraagd de onderzoeksrapportages van Econsultancy nader te beschouwen en er haar visie op te geven. Deze rapportage met second opinion is daarvan het resultaat.

2 PLANGEBIED EN ONTWIKKELINGEN

2.1 PLANGEBIED

Het plangebied ligt ten noorden van Doesburg. Het betreft een deel van de Fraterwaard, inclusief een deel van de oude IJsselarm het Zwarte Schaar. Het zuidelijk deel bestaat reeds uit een bedrijventerrein en men wil dit uitbreiden naar het noorden, zie ook paragraaf 2.2.

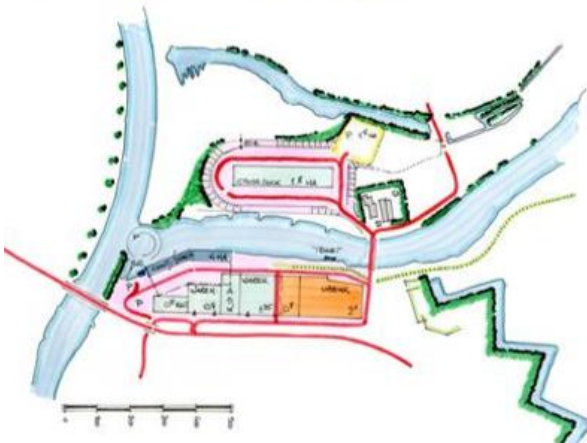

Afbeelding 1: Ligging plangebied

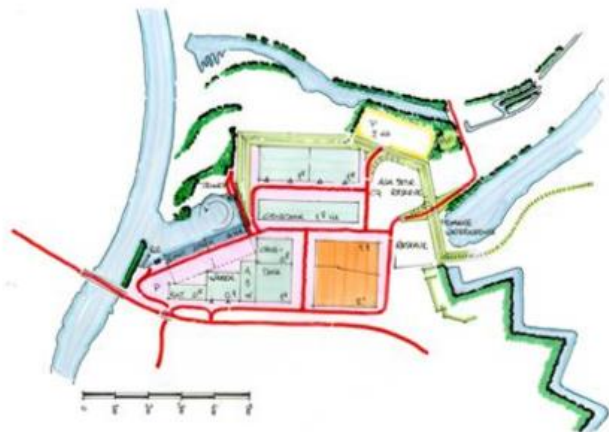
2.2 VOORGENOMEN ONTWIKKELING

De initiatiefnemer wil het huidige bedrijventerrein aan de noordkant van Doesburg naar het noorden toe uitbreiden. Daartoe zijn een aantal inrichtingsvarianten uiteengezet, zie afbeelding 2. Een voorkeursontwerp is er nog niet en de natuurtoetsing in dit stadium dient dus rekening te houden met alle scenario's en tussenvormen mee te nemen. De uitbreiding is in ieder geval gepland op de landbouwgronden in eigendom van Landgoed Twickel. In diverse scenario's wordt ook een oude IJsselarm "Het Zwarte Schaar" deels aangetast of zelfs gedempt. Met de voorgenomen ontwikkeling vindt een toename in (vracht)verkeer en vrachtboten op het Zwarte Schaar plaats. Het Zwarte Schaar en de Fraterwaard maken onderdeel uit van Natura 2000.

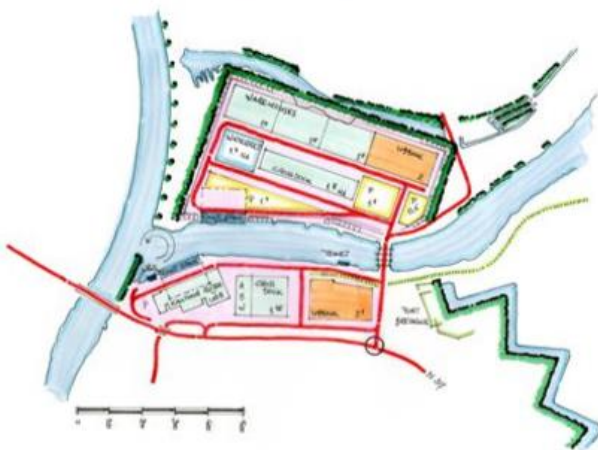
1. Rivier - Verborgen

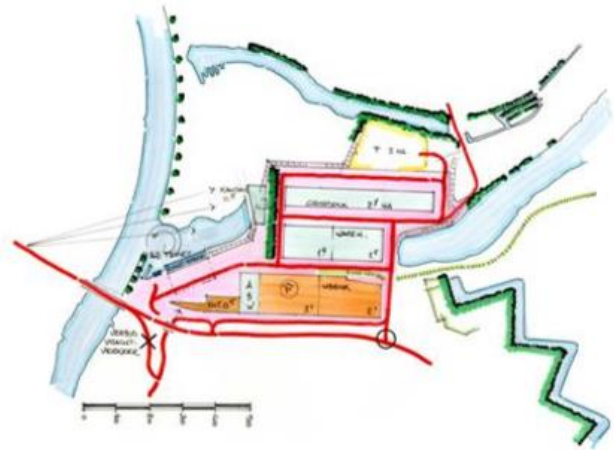
2. Natuur - Compact

3. Cultuur - Sprong

4. Stadsfront - Fullcircle

Afbeelding2: scenario's voorgenomen ontwikkelingen (bron: Econsultancy, 2017).

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Econsultancy heeft in opdracht van Logistiek Ecopark IJsselvallei Doesburg bv natuuronderzoeken uitgevoerd in de Fraterwaard. Deze natuuronderzoeken zijn uitgevoerd in verband met voorgenomen uitbreiding van een bedrijventerrein aan de Verheullweg te Doesburg.

De natuuronderzoeken zijn opgenomen in twee rapportages, te weten:

- Verkennende natuurtoets Bedrijventerrein Verheullweg te Doesburg, Econsultancy, 31 mei 2017;
- Soortgericht onderzoek Bedrijventerrein Verheullweg te Doesburg, Econsultancy, 24 november 2017.

Bij de onderzoeken zijn drie aspecten van natuurbeleid- en wetgeving meegenomen, namelijk:

- Wet natuurbescherming: onderdeel bescherming van soorten (bijlage 1);
- Wet natuurbescherming: Natura 2000, Vogelrichtlijn & Habitatrichtlijn;
- Nederlands Natuurnetwerk.

Buiting Advies heeft een second opinion uitgevoerd ten aanzien van de onderzoeken en daaruit voortvloeiende rapportages. Ten behoeve van de analyse van de rapportages heeft een veldbezoek plaatsgevonden om een goed beeld van het plangebied te verkrijgen en een beter beeld te krijgen van een aantal bevindingen zoals weergegeven in de rapportages.

Tijdens de analyse van de onderzoeken is aandacht uitgegaan naar:

- Volledigheid van de onderzoeken;
- Methodiek van de onderzoeken;
- Analyse van de onderzoeksresultaten;
- Conclusies en onderbouwing.

4 VERKENNENDE NATUURTOETS

4.1 WET NATUURBESCHERMING (SOORTBESCHERMING)

4.1.1 INLEIDING

Een select aantal soorten en hun (vaste) voortplantings- en verblijfplaatsen zijn wettelijk (extra) beschermd via de Wet natuurbescherming (soortbescherming). Daarnaast zijn alle inheemse vogelsoorten en hun nesten beschermd. Van sommige soorten vogels zijn de nesten jaarrond beschermd. Ook de functionele leefomgeving van de beschermde voortplantingsplaatsen, -rustplaatsen en nesten is beschermd, dus alle elementen nodig zijn om deze plekken door de betreffende soort te kunnen laten gebruiken. Dat kan bijvoorbeeld essentieel foerageergebied zijn of een vaste vliegroute.

4.1.2 RESULTATEN VERKENNEND ONDERZOEK

In het onderzoek naar beschermde soorten is onderzocht en onderbouwd welke beschermde soorten het plangebied zouden kunnen gebruiken. Op basis hiervan wordt in de verkennende toets geadviseerd naar welke soorten verder onderzoek dient plaats te vinden. Onderstaand een overzicht. In hoofdstuk 5, gaan wij verder in op de beschermde soorten op basis van het nader onderzoek dat is uitgevoerd. Aan het eind van deze paragraaf hebben wij enkele opmerkingen geplaatst op basis van de volledigheid.

VOGELS (JAARROND BESCHERMDE NESTEN)

- Boomvalk (Wet natuurbescherming 3.1);
- Buizerd (Wet natuurbescherming 3.1);
- Ransuil (Wet natuurbescherming 3.1);
- Sperwer (Wet natuurbescherming 3.1);
- Huismus (Wet natuurbescherming 3.1);
- Steenuil (Wet natuurbescherming 3.1);
- Kerkuil (Wet natuurbescherming 3.1).
- Gierzwaluw (Wet natuurbescherming 3.1, hier niet genoemd maar wel meegenomen in nader onderzoek).

ZOOGDIEREN

- Vleermuizen (Wet natuurbescherming 3.5);
- Steenmarter (Wet natuurbescherming 3.10);
- Bever (Wet natuurbescherming 3.5);
- Otter (Wet natuurbescherming 3.5).
- Das (Wet natuurbescherming 3.10, hier niet genoemd maar wel meegenomen in nader onderzoek).

REPTIELEN EN AMFIBIEËN

- Kamsalamander (Wet natuurbescherming 3.5).
- Rugstreeppad (Wet natuurbescherming 3.5).

VISSEN

- Kwabaal (Wet natuurbescherming 3.10).
- Grote modderkruiper (Wet natuurbescherming 3.10, hier niet genoemd maar wel meegenomen in nader onderzoek).

OVERIGE

- Sleedoornpage (Wet natuurbescherming 3.10).

- Rivierrombout (Wet natuurbescherming 3.5, hier niet genoemd maar wel meegenomen in nader onderzoek).

FLORA

- Nader onderzoek naar enkele soorten. (Wet natuurbescherming 3.10).

4.1.3 BEVINDINGEN BUITING ADVIES

- Waterspitsmuis wordt redelijkerwijs uitgesloten en niet nader onderzocht. Buiting Advies kan niet geheel uitsluiten dat de soort voorkomt. Dit is een lastig te inventariseren soort en bovendien wordt muizenonderzoek relatief weinig uitgevoerd. Er is een waarneming uit 2011 uit de Ellecomsche polder door twee waarnemers, maar er is geen bewijs. Er lijkt ook potentieel geschikt habitat aanwezig;
- Poelkikker is niet bekend uit de directe omgeving en minder kenmerkend voor rivierengebied. De soort is echter wel bekend uit het rivierengebied en de lastig te herkennen soort wordt vaak niet als zodanig herkent. Het is niet geheel uit te sluiten dat de soort wel in het gebied voor komt.

4.2 WET NATUURBESCHERMING (NATURA 2000)

4.2.1 INLEIDING

Het gehele plangebied maakt onderdeel uit van Natura 2000-gebied Rijntakken, deelgebied Uiterwaarden IJssel. Het betreft vogelrichtlijngebied dat is aangewezen voor de instandhouding van een aantal vogelsoorten. Voor elke van deze vogelsoorten zijn instandhoudingsdoelen opgesteld. Ontwikkelingen die een negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelen zijn vergunning plichtig.

In de verkennende toets is een onderzoek opgenomen naar mogelijke (significante) effecten van de uitbreidingsplannen op instandhoudingsdoelen. Dit onderzoek is op te vatten als een zogenaamde “voortoets”. Voor alle soorten waarvan uit de voortoets blijkt dat een significant effect op instandhoudingsdoelen zou kunnen optreden is een zogenaamde “passende beoordeling” noodzakelijk. Ontwikkelingen met een negatief effect zijn vergunning plichtig.

4.2.2 RESULTATEN VERKENNEND ONDERZOEK

De toetsing heeft plaatsgevonden voor meerdere inrichtingsvarianten en de effecten zijn mede afhankelijk van de uiteindelijke variant. De effectenindicator is gebruik als basis voor het vaststellen van mogelijke verstoringen op soorten. Uit de onderzoeken komt naar voren dat er een passende beoordeling noodzakelijk is met betrekking tot de effecten op instandhoudingsdoelen van vogels (passende beoordeling).

Mogelijke negatieve effecten van de volgende effecten op vogels (dan wel andere soorten of habitats) waarvan een negatief effect niet is uit te sluiten dienen volgens het onderzoek te nader worden onderzocht:

• Oppervlakteverlies;	• Verandering dynamiek substraat;
• Versnippering;	• Verstoring door geluid;
• Verzuring en vermesting door stikstof uitstoot;	• Verstoring door licht;
• Verontreiniging;	• Verstoring door trilling;
• Verdroging;	• Optische verstoring;
• Vernatting;	• Verstoring door mechanische effecten;
• Verandering stroomsnelheid;	• Verandering in populatiedynamiek.
• Verandering overstromingsfrequentie;	

Enkele citaten:

Foerageergebied ganzen

Het agrarisch gebied vormt belangrijk foerageergebied voor ganzen. Het realiseren van het bedrijventerrein betekent een directe afname van de functionaliteit voor ganzen. Bepaald zal moeten worden of het overige gebied voldoende draagkracht heeft om het verlies op te kunnen vangen. De afgelopen seizoenen lijken de graslandsoorten zich binnen de Rijntakken enigszins te stabiliseren. Dit zou een goede indicatie kunnen zijn dat het plafond van de draagkracht van het gebied bereikt is (van den Bremer et al., 2016). Dit zal betekenen dat de effecten significant negatief kunnen zijn op de instandhoudingsdoelen van het gebied. Er zal op basis van de aangewezen soorten en ingrepen in beeld gebracht moeten worden hoe groot de omvang en impact het oppervlakteverlies op de soorten heeft.

Conclusie

Met betrekking tot soortbescherming en gebiedsbescherming vinden er negatieve effecten plaats waarvoor vergunningen en ontheffingen benodigd zijn. Deze worden alleen verleend als er geldende belangen kunnen worden aangetoond en er geen alternatieven beschikbaar zijn. De effecten moeten nader worden geanalyseerd door middel van aanvullend onderzoek naar de gevolgen voor de soorten, populaties en instandhoudingsdoelen. Negatieve effecten zullen op een gelijkwaardige manier moeten worden gecompenseerd. Gelet op het (Europees) belang van het gebied zal dat een lastige opgave worden.

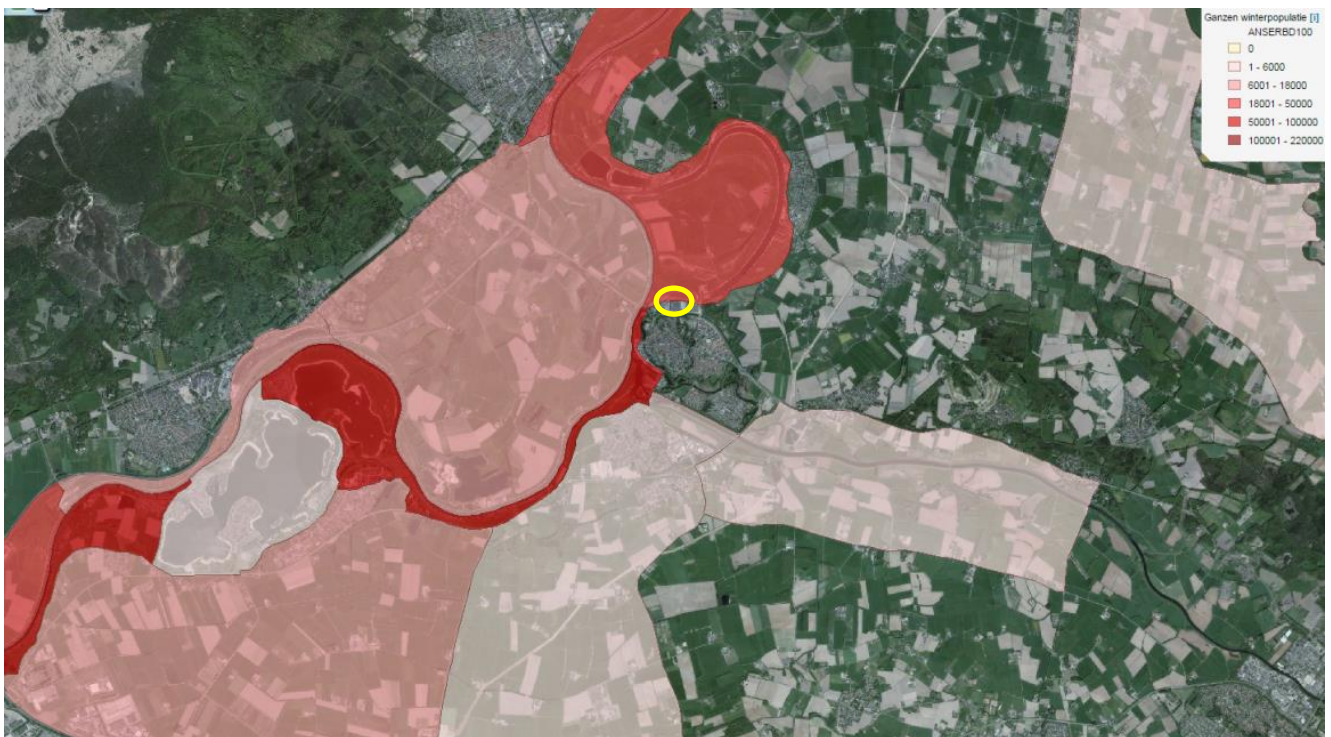
4.2.3 BEVINDINGEN BUITING ADVIES

VERGUNNINGPLICHT

- het staat vast dat er sprake is van veel negatieve effecten op instandhoudingsdoelen van veel vogelsoorten;
- van al deze effecten op betreffende soorten zal het effect op de instandhoudingsdoelen moeten worden bepaald en waar significantie op voorhand niet is uit te sluiten dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd;
- voor alle soorten waarvan een significant effect op de instandhoudingsdoelen kan worden verwacht is een Natura 2000-vergunning nodig!
- een negatief effect op een bepaalde soort kan niet worden gecompenseerd of gemitigeerd door een positief effect op een andere soort. In principe mag de instandhouding van geen enkele soort (significant) negatief worden beïnvloed.
- een vergunning kan alleen worden verleend onder de volgende voorwaarden (aan alle voorwaarden moet worden voldaan!):
 - **- er is geen alternatieve oplossing:** er zijn ons nog geen onderzochte alternatieven bekend! Onderzoeken van verschillende varianten op één locatie zoals hier onderzocht kunnen niet tot doel hebben aan te tonen dat er geen alternatieven zijn. Deze liggen allemaal op dezelfde locatie binnen het Natura 2000 gebied en nemen per definitie een behoorlijk areaal Natura 2000 in beslag ! Waarom kan het bedrijf niet elders in de wijde te onderzoeken omgeving uitbreiden buiten Natura 2000 ? Kan het bedrijf niet opgesplitst, waarbij een deel op locatie blijft en een ander ergens elders op landbouwgrond ? Kunnen er geen onderdelen naar bestaande bedrijvenparken waar nog grond vrij is. Kan er iets geregeld worden met de naastgelegen bedrijven? etc.
 - **- er moet sprake zijn van dwingende redenen van groot openbaar belang:** Het is nog niet duidelijk welke argumenten worden aangedragen. Mogelijk zal de toename in werkgelegenheid daarbij een belangrijke aandachtspunt zijn. Maar die werkgelegenheid is beperkt en komt er mogelijk ook indien er een andere locatie wordt gekozen. Buiting Advies kan in dit stadium hier nog weinig verder over zeggen.
 - **- er moeten compenserende maatregelen worden getroffen:** mede gezien het oppervlakteverlies verwacht Buiting Advies dat er in oppervlakte moet worden gecompenseerd. Dit kan niet op een willekeurige locatie, maar op een locatie die bijdraagt aan behoud van de algehele samenhang van het Natura 2000 gebied. Indien hier gronden voor aangekocht dienen te worden kan ook de vraag gesteld of een deel van het bedrijf of wellicht naastgelegen bedrijven niet op die locatie kunnen worden gerealiseerd (alternatievenonderzoek).

Inhoudelijke opmerkingen

- Per definitie is bij elke variant sprake van oppervlakteverlies aan Natura 2000-gebied en aan leefgebied c.q. potentieel leefgebied van diverse vogelsoorten;
- Oppervlakteverlies van leefgebied voor vogels beperkt zich niet tot de feitelijk in te richten oppervlakte. Als gevolg van onder andere optische verstoring, verstoring door licht, geluid, trilling of mechanische effecten zal een groter gebied door gevoelige soorten niet meer worden gebruikt. Dit deel is dus niet meer functioneel als leefgebied. De verstoringafstanden zullen derhalve meegenomen dienen te worden bij het vaststellen van de oppervlakte leefgebied die verloren gaat.
- Dit dient dan vervolgens als uitgangspunt voor het vaststellen van de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen!
- Er zijn aanwijzingen dat de draagkracht van het Natura 2000-gebied Rijnwaarden voor ganzen is bereikt (Van den Bremer 2016). Dit wordt in de verkennende toets ook aangegeven, zie 4.2.2. Uit een (oude) kaart van de provincie Gelderland blijkt dat de Fraterwaard leefgebied is van grote aantallen ganzen, afbeelding 3. Tijdens ons bezoek aan het gebied op 22 februari 2018 troffen wij met grote afstand de meeste ganzen aan op de locatie waar de ontwikkelingen zijn gepland. Hier waren ruim 5.000 ganzen en enkele tientallen smienten aan het foerageren. Verder troffen we nog een groep van 2.000 tot 3.000 ganzen aan meer naar het oosten ook vlakbij het Zwarte Schaar. Mogelijk zijn deze locaties door de ligging bij het Zwarte Schaar of nog andere redenen extra geschikt. Het is aan te bevelen het belang van deze locatie nader te onderzoeken.

Afbeelding3: In het plangebied (geel) foerageren hoge aantallen ganzen.

Afbeelding 4: Ruim 5000 ganzen met name kolganzen en daarnaast grauwe ganzen en enkele rietganzen aan op de exacte planlocatie.

- Potentieel leefgebied van soorten die een negatieve staat van instandhouding hebben dienen als beschermd leefgebied te worden aangemerkt ongeacht of de soort het gebied op dat moment gebruikt. Dit beleid wordt door de provincie Gelderland voor wespandief en zwarte specht op de Veluwe gehanteerd, waarbij alle bossen als beschermd leefgebied zijn aangemerkt. Het zou lastig te verklaren zijn indien de provincie Gelderland voor andere soorten met een zelfde status in Natura 2000 gebied er een ander beleid hanteert voor potentieel leefgebied daarvan.
- Uit tabel II (blz 49) kan afgeleid worden dat er verwacht wordt dat er geen enkele variant mogelijk is zonder grote versturende effecten ! Oppervlakteverlies is in feite in elke variant een verwacht groot negatief effect, evenals verzuring, vermesting, verschillende vormen van verstoring en mechanische effecten.
- Bij de inschatting van effecten via de verkennende toets ziet Buiting Advies nergens het effect van toename van scheepsverkeer terug, terwijl dit ongetwijfeld negatieve effecten met zich mee brengt. Het Zwarte Schaar maakt onderdeel uit van Natura 2000. Heeft het bedrijf momenteel een Natura 2000 vergunning voor het starten met scheepvaart door Natura 2000 gebied?
- In zijn algemeenheid kan gesteld dat de voorgenomen plannen een groot aantal versturende effecten veroorzaakt op een groot aantal soorten en dat een zeer uitgebreide passende beoordeling noodzakelijk is om vast te stellen of en welke significante effecten op instandhoudingsdoelen te verwachten zijn.

4.3 GELDERS NATUURNETWERK EN GROENE ONTWIKKELINGSZONE

4.3.1 INLEIDING

Het plangebied maakt onderdeel uit van de groene ontwikkelingszone van Gelderland. Hiervoor geldt conform artikel 2.7.2 van de omgevingsverordening Gelderland (december 2017) het volgende beschermingsregime:

2.7.2 Beschermingsregime Groene Ontwikkelingszone (GO)

artikel 2.7.2.1 Beschermingsregime GO

1. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de Groene Ontwikkelingszone (GO) worden geen nieuwe grootschalige ontwikkelingen mogelijk gemaakt die leiden tot een significante aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende gebied, tenzij:
 - a. geen reële alternatieven aanwezig zijn;
 - b. sprake is van redenen van groot openbaar belang;
 - c. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
 - d. de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 2.7.1.1, derde tot en met zesde lid, en 2.7.1.3.

artikel 2.7.2.2 Uitbreiding

1. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de GO kan uitbreiding van bestaande functies met meer dan 30 procent mogelijk worden gemaakt, indien in de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangetoond dat de kernkwaliteiten van het betreffende gebied, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo substantieel worden versterkt en deze versterking is verankerd in hetzelfde dan wel een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.

4.3.2 RESULTATEN VERKENNEND ONDERZOEK

Het is niet geheel duidelijk of de ontwikkeling binnen het verkennend onderzoek als nieuwe grootschalige ontwikkeling of als grootschalige uitbreiding wordt geïnterpreteerd. Bij de toelichting op grootschalige uitbreiding wordt in de rapportage het volgende aangegeven:

In dit geval is deze uitbreiding mogelijk onder de voorwaarde dat deze gecombineerd wordt met een substantiële versterking van de kernkwaliteiten. De bijzondere toegevoegde waarde van de functiecombinatie, die bijdraagt aan de versterking van de kernkwaliteiten, maakt dat de ontwikkeling past in de GO.

Het is Buiting Advies niet duidelijk wat hier mee wordt bedoeld. Is dit een algemene opmerking of heeft dit betrekking op deze specifieke situatie?

Bij de inventarisatie van mogelijke effecten op de kernkwaliteiten van GNN en GO wordt niet getoetst op de specifieke kernkwaliteiten van het betreffende deelgebied Havikerwaard-Fraterwaard, zie bijlage 5. Bij de inventarisatie zijn de effecten op een aantal algemenere kwaliteiten getoetst zoals in zijn algemeenheid ook bij een saldobenadering plaatsvindt. Het gaat dan om aspecten als areaal, samenhang en kwaliteit, uitwisselingsmogelijkheden (versnippering), kwaliteit leefgebied soorten, areaal natuurlijke eenheden, natuurlijke processen en een aantal verstoringsfactoren. Uit de analyse volgt dat op vrijwel alle onderzochte kernkwaliteiten een negatief effect optreedt.

Tot slot eindigt het hoofdstuk over het natuurnetwerk als volgt:

Het grootste deel van het plangebied is gelegen binnen de GO. De GO heeft een dubbeldoelstelling: er is ruimte voor economische ontwikkeling in combinatie met versterking van de ecologische samenhang tussen inliggende en aangrenzende natuurgebieden. Zowel bij nieuwvestiging als bij een grootschalige uitbreiding dient, naast een goede landschappelijk inpassing, sprake te zijn van een per saldo substantiële versterking van de kernkwaliteiten van de GO.

Het is nog volstrekt onduidelijk op welke wijze een substantiële versterking van de kernkwaliteiten van het GO kan worden gerealiseerd.

4.3.3 BEVINDINGEN BUITING ADVIES

- Buiting advies is van mening dat het hier gaat om een nieuwe grootschalige ontwikkeling en niet om een grote uitbreiding. Het betreft immers een nieuwe ontwikkeling binnen het GO en niet een uitbreiding van een bestaande situatie die al in het GO ligt. Overigens dienen in beide gevallen de kernkwaliteiten te worden behouden dan wel versterkt. Negatieve effecten dienen te worden gecompenseerd. In het geval van een nieuwvestiging dient bovendien aangetoond dat er geen reële alternatieven zijn en dat er sprake is van redenen van groot openbaar belang.
- Uit de verkennende natuurtoets blijkt dat er negatieve effecten optreden op vrijwel alle algemene kernwaarden van het GNN/GO!;
- De specifieke kernwaarden zoals door de provincie voor het deelgebied Havikerwaard-Fraterwaard zijn vastgesteld komen niet of nauwelijks aan de orde;
- Vrijwel alle specifieke kernkwaliteiten worden ons inziens door de voorgenomen ontwikkeling aangetast;
- Er wordt aangegeven dat er een goede landschappelijk inpassing moet plaatsvinden en dat de kernkwaliteiten dienen te worden versterkt, maar er wordt nog op geen enkele wijze richting aan gegeven;
- De te realiseren versterking van kernkwaliteiten zouden een substantiële meerwaarde op moeten leveren ten opzichte van de aantasting;
- Sommige aantastingen van kernkwaliteiten lijken onomkeerbaar en kunnen niet worden gecompenseerd, zoals onbebouwdheid van de uiterwaarden (zie bijlage 5), rust, vergezichten, stadsgezicht op Doesburg, aardkundige waarden.

- Indien een kwalitatieve verbetering van kernkwaliteiten wordt gezocht in de Fraterwaard in de vorm van natuurontwikkeling of realisatie van meer houtige landschapselementen is de initiatiefnemer afhankelijk van plaatselijke agrariërs !
- Een kwalitatieve verbetering in de vorm van natuurontwikkeling en/of ontwikkeling van houtige landschapselementen zal de draagkracht van het gebied voor ganzen en smienten en kwartelkoning nog verder doen afnemen dan door de voorgenomen ontwikkeling van gebouwen en infrastructuur al het geval is en daarmee de instandhoudingsdoelen van Natura 2000 nadelig beïnvloeden !
- Er worden in het huidige stadium geen te realiseren ontwikkelingsdoelen (bijlage 5) genoemd, terwijl de gestelde ontwikkelingsdoelen in het plangebied door de voorgenomen ontwikkelingen wel voorgoed onmogelijk worden gemaakt.

5 SOORTGERICHT ONDERZOEK

5.1 INLEIDING

Een select aantal soorten en hun (vaste) voortplantings- en verblijfplaatsen zijn wettelijk (extra) beschermd via de Wet natuurbescherming. Daarnaast alle inheemse soorten vogels en hun nesten beschermd wanneer deze in gebruik zijn. Van sommige soorten vogels zijn de nesten jaarrond beschermd. Ook de functionele leefomgeving van de jaarrond beschermde voortplantingsplaatsen,-rustplaatsen en nesten is beschermd. Dit zijn alle elementen die nodig zijn om deze plekken door de betreffende soort te kunnen laten gebruiken. Dat kan bijvoorbeeld essentieel foerageergebied zijn of een vaste vliegroute.

Uit de verkennende toets kwamen een aanzienlijk aantal wettelijk beschermde diergroepen en soorten naar voren die het plangebied mogelijk als leefgebied gebruiken. Naar die betreffende soorten is nader onderzoek uitgevoerd. De werkwijze, resultaten en conclusies zijn opgenomen in de rapportage Soortgericht onderzoek bedrijventerrein Verheullweg te Doesburg, Econsultancy 24 november 2017.

Onderstaand geeft Buiting Advies per soortgroep/soort haar visie hierop. Hiervoor worden eerst per soort de ons inziens belangrijkste bevindingen en conclusies geciteerd of samengevat. Daarna worden puntsgewijs onze opmerkingen uiteengezet.

5.2 WET NATUURBESCHERMING (SOORTBESCHERMING)

5.2.1 BROEDVOGELS

In 2017 heeft een broedvogelonderzoek plaatsgevonden op de planlocatie (inclusief het huidige bedrijventerrein). Het betreft geen volledige broedvogelkartering, maar de focus is volgens de auteurs gelegd op artikel 3.5 en categorie 1-5 soorten, waarmee vermoedelijk soorten met jaarrond beschermde nesten worden beschouwd en soorten die nader onderzoeksvragen. Onder Artikel 3.5 vallen echter geen broedvogels.

Wij gaan vooral in op de soorten waarvan de nesten en hun functionele leefomgeving jaarrond beschermd zijn.

HUISMUS

Op het agrarisch erf van Derksen zijn 13 nestlocaties van huismussen aangetroffen. De 13 nesten vormen samen een middelgrote broedkolonie van minimaal 26 individuele dieren. De nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd. Door het wegvallen van een broedlocatie op het agrarische erf van Derksen wordt de metapopulatie gelegen in de Fraterwaard verzwakt. Een kleinere metapopulatie leidt tot een toename van risico's zoals inteelt, ziektes en gebrek aan voedselaanbod. Econsultancy verwacht dat juridisch gezien er bij alternatief 2, 3 en 4 een overtreding van het verbodsartikel aan de orde is. De aanvraag van een ontheffing bij de provincie Gelderland wordt noodzakelijk geacht.

Opmerkingen Buiting Advies

- De huismus staat als gevoelig op de rode lijst;
- De landelijke staat van instandhouding is door SOVON beoordeeld als matig ongunstig.
- De gunstige staat van instandhouding van de soort mag niet verslechteren.

GIERZWALUW

Er heeft gierzwaluwonderzoek plaats gevonden waarbij de locatie twee keer is bezocht. Binnen de onderzoekslocatie, in het gebouw 'de Blikvanger', zijn tijdens de veldbezoeken drie nestlocaties van gierzwaluwen gevonden. Naast deze mestplekken met een vastgesteld nest, waar gierzwaluwen invlogen, waren er nog drie mestplekken aanwezig. Redelijkerwijs kan er gesteld worden dat er totaal maximaal zes nestlocaties in gebruik zijn. De gierzwaluw valt onder artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming en daarnaast geniet het nest jaarrond bescherming. Bij (sloop)werkzaamheden van het gebouw de 'Blikvanger' zullen er nestplaatsen van gierzwaluwen verloren gaan. Voor deze activiteit is een ontheffing van de Wet natuurbescherming benodigd. De maatregelen ten behoeve van de gierzwaluw dienen te worden opgenomen in een projectplan.

Opmerking Buiting Advies

- De onderzoekslocatie naar gierzwaluw is volgens de rapportage van Econsultancy twee keer bezocht. Het kennisdocument gierzwaluw schrijft drie onderzoeksmomenten voor, hoewel dit geen wettelijke verplichting betreft raden wij toch aan dit document te volgen.

BUIZERD

Een jaarrond beschermd buizerdnest bevindt op korte afstand ten noordwesten van het plangebied. Ook is er een buizerdnest aanwezig even ten oosten van het plangebied. Het buizerdnest gelegen ten noorden van Doesburg ligt 200 meter buiten de onderzoekslocatie. Op grond van de waarnemingen kan worden aangenomen dat de onderzoekslocatie behoort tot het functioneel leefgebied van de noordelijk gelegen broedlocatie. Het is niet op voorhand uit te sluiten dat er sprake is van verstoring van het broedterritorium van de buizerd, als gevolg van de voorgenomen ingreep. Door het treffen van maatregelen (bijvoorbeeld door een visuele buffer) kunnen negatieve effecten worden beperkt of voorkomen. Geadviseerd wordt om de maatregelen ten behoeve van de buizerd en de sperwer op te nemen in een projectplan en ter goedkeuring voor te leggen aan het bevoegde gezag. Dit kan door middel van een ontheffingsaanvraag.

Opmerkingen Buiting Advies

- Het nest ligt veel dicht bij sommige inrichtingsvarianten (zie paragraaf 2.2). Vermoedelijk binnen de verstoringafstand;
- Onderzoek moet onderbouwd aangeven of de functionaliteit van de nesten en rustplaatsen tijdens en na uitvoer van de activiteiten gegarandeerd kan worden;
- Bij de buizerd is naast de voortplantings- en rustplaats ook de directe omgeving daarvan en het optimale en overige geschikte habitat in het gebied waarin de buizerd is aangetroffen beschermd. Dit bestaat onder andere uit foerageerplekken, zitplekken e.d., deze dienen in beeld te worden gebracht.

SPERWER

De locatie van de broedplaats van de sperwer is aangeleverd door de werkgroep 'Stad en ambt Doesborgh' bevindt zich binnen de onderzoekslocatie. Dit is net ten zuiden van het bestaande bedrijventerrein. Ook de sperwer behoud voldoende foerageergebied. De nestplaats van de sperwer is op korte afstand van gebouw de 'Blikvanger' gelegen. Wanneer hier sloop- of bouwwerkzaamheden tijdens het broedseizoen plaatsvinden, is verstoring niet op voorhand uitgesloten. Geadviseerd wordt om de maatregelen ten behoeve van de buizerd en de sperwer op te nemen in een projectplan en ter goedkeuring voor te leggen aan het bevoegde gezag. Dit kan door middel van een ontheffingsaanvraag.

Opmerkingen Buiting Advies

Geen

RANSUIL

Nestlocatie in Doesburg. Op basis van de locatie en de aanwezigheid van geschikte foerageergronden in de nabijheid van de broedplaats, is het niet aannemelijk dat de agrarische gronden binnen de onderzoekslocatie essentieel zijn voor de nestplaats van de ransuil. De ingrepen zullen op de ransuil geen negatieve effecten hebben.

Opmerkingen Buiting Advies

Geen

STEENUIL

Tijdens de drie veldbezoeken zijn geen steenuilen waargenomen binnen de onderzoekslocatie. Wel zijn nabij de onderzoekslocatie op vier agrarische erven steenuilen in en nabij nestkasten waargenomen. Van deze vier nestkasten waren er twee ook in gebruik als broedlocatie. Aanvullend hierop zijn er nog zes broedlocaties aangedragen door vogelwerkgroep 'Stad en Ambt Doesborgh'. In onderhavig geval valt de onderzoekslocatie buiten het leefgebied van de waargenomen steenuilen. Bij geen van de inrichtingsalternatieven is een overtreding op de Wet natuurbescherming ten aanzien van de steenuil aan de orde.

Opmerkingen Buiting Advies

- De onderzoekslocatie is wel potentieel leefgebied voor een extra steenuilpaar. Dat verdwijnt met de aanleg van een bedrijventerrein. Een van de kernkwaliteiten van het natuurnetwerk is "Leefgebied Steenuil", zie bijlage 5. Het verdwijnen van potentieel leefgebied is een aantasting van deze kernkwaliteit.
- Wij adviseren te blijven volgen of zich een broedgeval steenuil vestigt in het plangebied of de directe omgeving.

KERKUIL

Op het agrarisch erf van Derksen is een nestkast aanwezig en zijn sporen waargenomen afkomstig van een kerkuil.

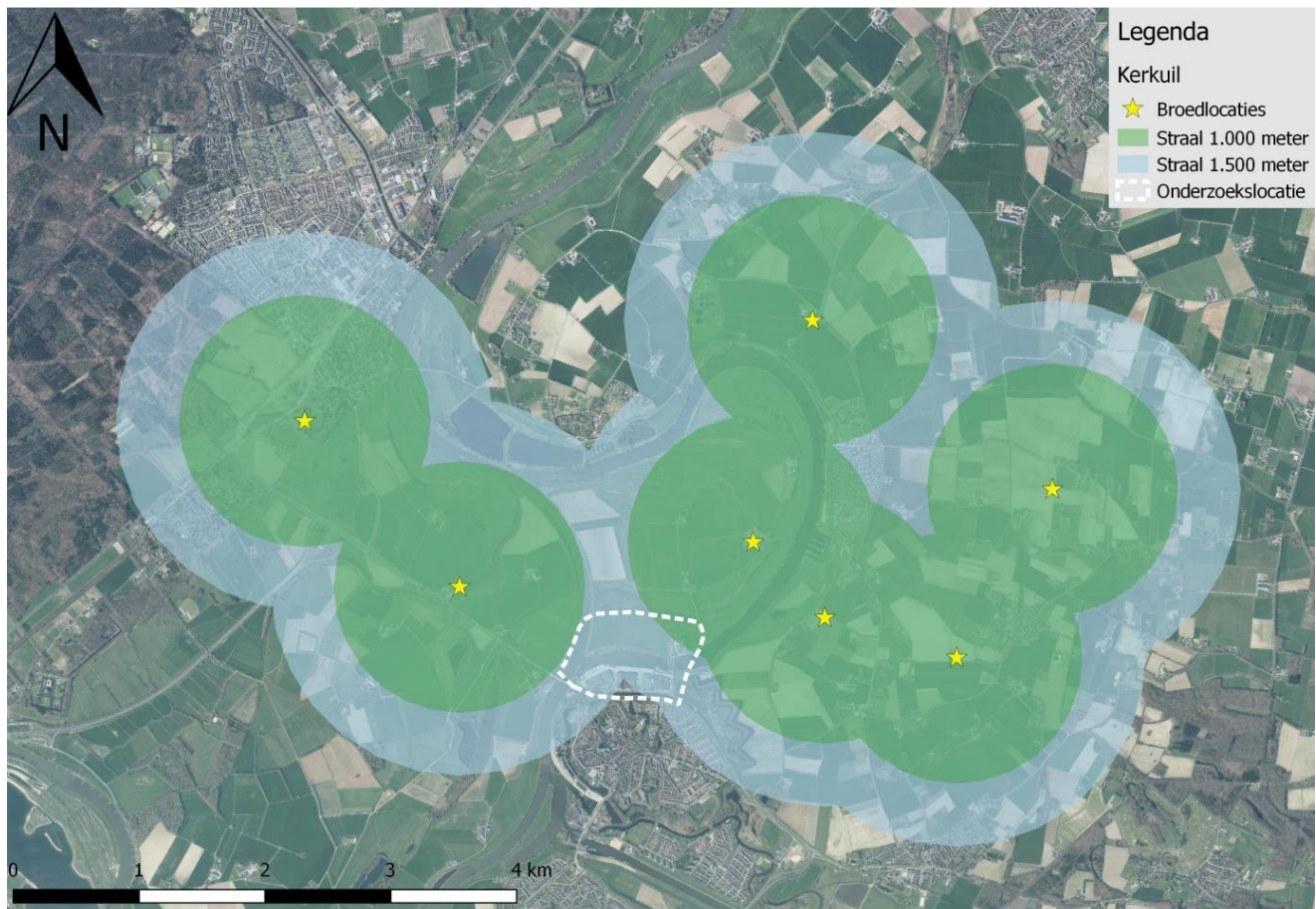
Tijdens de veldbezoeken zijn geen kerkuilen waargenomen op of nabij de onderzoekslocatie. Op het agrarische erf van Derksen was sinds 2015, wegens het verlies van een broedgeval door predatie door een steenmarter, geen broedende kerkuil meer waargenomen (persoonlijke communicatie, heer Derksen 2017). Door medewerkers van loonbedrijf Derksen, wordt de kerkuil af en toe gezien. Op 27 september 2017 is er in de schuur op het erf van Derksen een braakbal van de kerkuil gevonden.

De onderzoekslocatie ligt aan de rand van twee territoria. Naar verwachting zal de kerkuil die broedt in de uiterwaarden van de Fraterwaard (Verhuellweg 37) gebruik maken van de onderzoekslocatie. Het noordelijke deel van de onderzoekslocatie (agrarisch gebied) vormt functioneel leefgebied voor de kerkuil.

Het 'eiland' van de Fraterwaard is ongeveer 295 hectare. De voorgenomen uitbreiding van het bedrijventerrein resulteert in een maximale afname van ongeveer 29,5 hectare functioneel leefgebied. Dit zijn de oppervlaktes van deelgebied D, E en F (24 ha) en de randen van de IJssel, Het Zwarte Schaar en Hoge linie (5,5 ha). Dit komt overeen met een afname van maximaal 10%. Met name het erf van Derksen vormt voor de kerkuil optimaal leefgebied. Wanneer een kerkuil tot een kilometer rond het nest foerageert, beslaat het leefgebied 314 hectare. Gelet op het oppervlak van de Fraterwaard, wordt verwacht dat het gehele gebied voor de kerkuil functioneel zal zijn. Het wordt niet verwacht dat de afname van 10% van het leefgebied zal leiden tot een aantasting van de huidige nestplaats. In geval van sloop van de opstallen van Derksen zal het effect op het leefgebied van de kerkuil het verlies van een rustplaats zijn. Verder beperkt de uitbreiding van het bedrijventerrein de dispersie voor kerkuilen in het gebied. In jaren met een hoog voedselaanbod kan de afname van 10% van de Fraterwaard wel leiden tot de beperking van vestigingsmogelijkheden en daarmee het

broedsucces voor een tweede kerkuilenpaar in het gebied die potentiële (broed)mogelijkheden heeft op het erf van Derksen of het erf aan de Verhuellweg 35.

Op het erf van Derksen is een rustplaats van de kerkuil aanwezig. Het is verboden rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. De sloop van de bebouwing op het erf van Derksen zal een overtreding van de Wet natuurbescherming inhouden. De functie van rustplaats van de kerkuil zal dan elders voldoende opgevangen moeten worden. Wanneer het voorkeursontwerp voorziet in de sloop van het erf van Derksen, zullen er maatregelen getroffen dienen te worden om negatieve effecten op de kerkuil te beperken.

Afbeelding 5: broedlocaties van kerkuilen met bijbehorende leefgebieden van respectievelijk 1.000 en 1.500m.

Opmerkingen Buiting Advies

- Er is in ieder geval sprake van een rustplaats van kerkuil op het erf van Derksen.
- Buiting Advies is van mening dat nog van een jaarrond beschermd nest van kerkuil op het erf van Derksen kan worden gesproken. Weliswaar is op die locatie sinds 2015 geen sprake meer geweest van een broedgeval, maar er is nog steeds activiteit van kerkuil en het is niet uit te sluiten dat er getracht wordt hier opnieuw te gaan broeden. De betreffende locatie past juist uitstekend binnen het verspreidingsplaatje van territoria, zie afbeelding 5. Jaarrond beschermde nesten zijn juist jaarrond beschermd omdat de vogels regelmatig terug keren naar de elfde plek en moeilijk een nieuw nest kunnen maken. Dat hoeft niet persé elk jaar te zijn !
- Niet alleen de voortplantingsplaats of rustplaats verdwijnt maar tevens verdwijnt vrijwel zeker leefgebied dat essentieel is voor het functioneren van de voortplantings-plaats dan wel rustplaats.
- Er wordt geredeneerd dat er sprake is van 10% afname van leefgebied. Dit op basis van het feit dat gehele eiland van de Fraterwaard geschikt is. Het is echter onduidelijk waarom dit als referentie voor geschikt leefgebied wordt gekozen. Bovendien bevinden zich hier meerdere territoria. Vrijwel de gehele Fraterwaard is al territoriaal bezet. Het percentueel te verliezen oppervlakte leefgebied is dus ook nog

eens berekent voor een gebied met meerdere territoria, maar waarschijnlijk is dat het verlies aan werkelijk oppervlakte ten koste gaat van één territorium en dus veel zwaarder weegt ! Het is daarmee niet onwaarschijnlijk dat ook de functionele leefomgeving van de verblijfplaats verloren gaat en er is geen ruimte om dit op te vangen. Daarmee treedt overtreding van de Wet natuurbescherming op.

- Er is bij het weergeven van de leefgebiedgrootte geen rekening gehouden met het feit dat bij hoogwater in dit specifiek uiterwaarden gebied leefgebied tijdelijk niet beschikbaar is.
- Het lijkt niet mogelijk om functioneel leefgebied dat verloren gaat te compenseren of mitigeren! Immers, de gronden eromheen zijn al geschikt, maar maken onderdeel uit van andere territoria. Compensatie kan theoretisch alleen door rondom de locatie van Derksen nieuw geschikt leefgebied/foerageergebied te realiseren, maar dat is er al! Door realisatie van voorgenomen ontwikkelingen verdwijnt geschikt leefgebied dat nergens ten behoeve van de betreffende beschermde voortplantings- of rustplaats kan worden gecompenseerd !

5.2.2 VLEERMUIZEN

VERBLIJFPLAATSEN

Er is sprake van diverse zwaar beschermde verblijfplaatsen van vleermuizen:

- In de woning op het agrarisch erf Derksen is een kraamverblijfplaats van gewone dwergvleermuizen vastgesteld. Er zijn 20 gewone dwergvleermuizen geteld die onder de dakpannen bij de voorgevel uitvlogen. Tevens zijn er enkele gewone dwergvleermuizen uitvliegend bij het dakkapel aan de westgevel waargenomen. Op het erf van loonbedrijf Derksen is een zomerverblijfplaats van een laatvlieger vastgesteld. Het ging om 1 exemplaar dat onder de dakpannen verbleef.
- In de wilgen langs Het Zwarte Schaar is een verblijfplaats van een ruige dwergvleermuis aangetroffen.
- Aan de westzijde van het plangebied is een klein gebouw van Rijkswaterstaat in de zuidgevel een zomerverblijfplaats aangetroffen van de gewone dwergvleermuis. Er zijn op 16 juli 2017 drie uitvliegende exemplaren waargenomen. In één van de bomen op de Hoge Linie bevindt zich een zomer-/kraamverblijfplaats van de rosse vleermuis. Het gaat om een tiental exemplaren.

Bij sloopwerkzaamheden aan gebouwen met verblijfplaatsen vindt overtreding van de wet natuurbescherming plaats. Dat geldt tevens voor de kap van wilgen langs de weg over het Zwarte Schaar.

FOERAGEERGEBIED

Voor de laatvlieger en de gewone dwergvleermuis kan de onderzoekslocatie worden aangemerkt als essentieel foerageergebied. Voor ruige dwergvleermuis en watervleermuis is het gebied als essentieel foerageergebied aan te merken.

Legenda

vleermuizen foerageergebied

foerageergebied gewone dwergvleermuis

foerageergebied laatvlieger

foerageergebied rosse vleermuis

foerageergebied ruige dwergvleermuis

foerageergebied watervleermuis

Afbeelding 7: Foerageergebieden op de onderzoekslocatie tijdens seizoen 2017.

Vliegroutes van vleermuizen

Binnen het onderzoeksgebied is een aantal vliegroutes vastgesteld. Deze vliegroutes vormen essentiële onderdelen van het leefgebied van de betreffende soorten.

Legenda

vliegroute laatvlieger

vliegroute meervleermuis

vliegroute watervleermuis

Afbeelding 8: Vastgestelde onderdelen van vliegroutes in seizoen 2017

Bij (sloop)werkzaamheden van gebouwen met verblijfplaatsen van vleermuizen vindt er een overtreding van de Wet natuurbescherming plaats.

Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van rust- of verblijfplaatsen (inclusief foerageergebied en vliegroutes) voor de soorten behouden moeten worden en zal schade aan individuen moeten worden voorkomen. De mitigerende maatregelen, omschreven in een projectplan, dienen vervolgens ter goedkeuring worden voorgelegd aan de provincie Gelderland, middels een ontheffingsaanvraag.

Opmerkingen Buiting Advies

- Het plangebied is van groot belang voor meerdere soorten zwaar beschermde vleermuizen !
- Alle maatregelen waarbij essentieel foerageergebied wordt aangetast (afb 7 m.u.v rosse vleermuis) of essentiële vliegroutes worden aangetast houden een overtreding in van de Wet natuurbescherming !
- Toename van verlichting kan al leiden tot aantasting van een vliegroute. Dit geldt in het bijzonder voor watervleermuis.
- Toename van verkeer op de dam over de Zwarte Schaar kan leiden tot het doodrijden van de altijd laag vliegende watervleermuizen. De vliegroute wordt daarmee aangetast.
- Bij diverse varianten worden de Zwarte Schaar en oevers aangetast en daarmee ook essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied. Het is niet duidelijk hoe dit kan worden gemitigeerd.
- Wellicht dat door aanvullend onderzoek nog meer duidelijkheid over het belang van het gebied voor vleermuizen kan worden gekregen.

5.2.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

STEENMARTER

Op de beelden van de cameraval in de Fraterwaard en langs Het Zwarte Schaar is met regelmaat een steenmarter vastgelegd. Het gaat met zekerheid om (minimaal) twee individuen. Mogelijk gaat het om een paartje. Door de uitbreiding van het bedrijventerrein vindt er een afname plaats van het foerageergebied van de steenmarter. Daarnaast vindt mogelijk verlies plaats van een verblijfplaats. Hieromtrent wordt geadviseerd om kort voorafgaand aan de ingreep te onderzoeken of dat laatste het geval is. Het is conform artikel 3.10, lid 2 verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de steenmarter opzettelijk te beschadigen of te vernielen. Voor de steenmarter geldt dat kan worden gewerkt conform een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode.

Opmerkingen Buiting Advies

Geen

OTTER

Op de onderzoekslocatie zijn meerdere waarnemingen van de otter bekend. De laatste waarneming is uit 2014. Voor het onderzoek naar de otter zijn gedurende de voortplantingsperiode een drietal monitoringscamera's geplaatst op strategische locaties. De otter is gedurende de gehele onderzoeksperiode één maal op camera vastgelegd. Het betrof de locatie in de Fraterwaard, aan de noordzijde van de voormalige vuilnisbelt. Op deze locatie is in het voorjaar van 2017 een hol van circa 30 cm doorsnede waargenomen. Bij deze locatie is een camera geplaatst om de functie van het hol te onderzoeken. De otter is gedurende de gehele onderzoeksperiode tot september niet meer waargenomen. Het hol vormt geen vaste voortplantings- of rustplaats voor de otter.

De otter is gedurende de gehele onderzoeksperiode tot september niet meer waargenomen. Tijdens de veldbezoeken zijn er geen sporen of uitwerpselen van de otter aangetroffen. In het gebied is een aantal routes aanwezig die mogelijk door de otter worden gevolgd. Het is niet bekend of er naast het uitgezette mannetje meerdere otters in het gebied aanwezig zijn. Er wordt vanuit gegaan dat het om één of enkele otters gaat.

De onderzoekslocatie vormt voor de otter geen essentieel leefgebied, maar vormt een klein onderdeel van het foerageergebied. Het Zwarte Schaar heeft voor de otter een verbindende functie. De watergang zelf en de dam vormen daarbij een onderdeel.

Als gevolg van de uitbreiding van het bedrijventerrein zal het leefgebied van de otter afnemen. Een otter is erg schuw en heeft in zijn leefgebied voldoende rust en dekking nodig. Otters zijn gevoelig voor verstoring en worden daarnaast vaak verkeersslachtoffer (bron: Zoogdiervereniging). Door het gebruik van het bedrijventerrein in de nachtelijke uren kan er verstoring plaatsvinden van het leefgebied door vrachtverkeer en verlichting. Verder zal de dam over Het Zwarte Schaar intensief worden gebruikt of worden verplaatst, waardoor deze mogelijk minder geschikt wordt voor de otter om te gebruiken.

Binnen de onderzoekslocatie zijn geen vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van otter vastgesteld. Dit betekent dat er geen overtreding van verbodsbepalingen van art. 3.5, lid 4 ten aanzien van verblijfplaatsen van de otter plaatsvindt. Tevens heeft de otter een dermate groot leefgebied dat de afname van leefgebied op de onderzoekslocatie geen effect zal hebben op de functionaliteit van een voortplantingsplaats of rustplaats in de omgeving.

Een onoverkomelijke barrière in de verbindende functie van de onderzoekslocatie voor de otter of een toename van mogelijke verkeersslachtoffers vormt wel een negatief effect. De toename aan verkeersbewegingen langs de migratieroutes leidt tot een verhoogd risico op aanrijdingen. Het is in het kader van de zorgplicht verplicht om bij ruimtelijke ontwikkelingen de noodzakelijke maatregelen te treffen om die gevolgen te voorkomen. Daarom moet de verbindende functies voor de otter behouden blijven, mogelijk door migratiemogelijkheden voor de soort te creëren binnen het ontwerp.

Opmerkingen Buiting Advies

- In 2017 is een otter gefotografeerd bij een otterhol langs de strang. Omdat tussen eind mei en september geen otter meer is vastgelegd wordt geconcludeerd dat er geen sprake is van een vaste voortplantings- of rustplaats. Naar mening van Buiting Advies is niet voldoende zeker of sprake is van een beschermde vaste voortplantings- of verblijfplaats. Otters gebruiken meerdere “holtes” als dagrustplaats en verplaatsen zich soms van de een naar de ander. Een gebruikte holte dient te worden beschouwd als vaste verblijfplaats, ook al zou er langere tijd geen gebruik van zijn gemaakt.
- December 2017 is een prent van een otter in de sneeuw aangetroffen langs de strang wat er op wijst dat het gebied nog steeds wordt gebruikt
- Geconcludeerd wordt dat er geen sprake is van essentieel foerageergebied omdat het maar een klein deel van het foerageergebied betreft. Het werkelijke belang van het plangebied voor otters is echter o.i. onvoldoende bekend.
- De plannen hebben een negatief effect op het mogelijk gebruik van de strang en het Zwarte Schaar in het bijzonder. Scheepvaart (met grote schepen) en vrachtverkeer leidt tot onrust wat negatieve effecten met zich kan mee brengen op het functioneren van het Zwarte Schaar.
- Mogelijk speelt het plangebied en het Zwarte Schaar en de strang een belangrijke functie in de ecologische infrastructuur van de otter.
- Het is opvallend dat er geen camera's zijn gebruikt aan de westkant van het Zwarte Schaar, terwijl deze ruige oever zeer geschikt lijkt als leefgebied of migratiezone.
- Het is te adviseren om uitgebreider onderzoek te doen naar de functie van het plangebied voor otters. Zeker aangezien door derden wel otters zijn gezien in (de omgeving van) het onderzoeksgebied (Doesburg.nieuws.nl, 20 maart 2018).

BEVER

Uit de verkennende natuurtoets komt naar voren dat de aanwezigheid van de bever niet op voorhand kan worden uitgesloten. Dat de onderzoekslocatie geschikt habitat vormt voor bevers wordt bevestigd door meerdere waarnemingen van de bever in Het Zwarte Schaar (bron: NDFF).

Voor het onderzoek naar de bever zijn op 28 april 2017 en 27 juli 2017 sporenonderzoeken uitgevoerd. Ook zijn er tussen april en september 2017 een drietal monitoringscamera's geplaatst om de populatiegrootte in kaart te brengen.

Tijdens het sporenonderzoek op 28 april 2017 zijn 27 knaagsporen en wissels aangetroffen. De waargenomen knaagsporen werden ingeschat op maximaal twee dagen oud. Ook is vermoedelijk beverhol met sleepspoor aangetroffen. Met behulp van de wildcamera's zijn op 13 juni en 10 augustus 2017 twee bevers waargenomen op camera.

Uit de analyse van functioneel leefgebied blijkt de hoogste concentratie van beveractiviteit is waargenomen in het oostelijke deel van de Fraterwaard en in de punt van de doodlopende arm van Het Zwarte Schaar. Op basis van de onderzoeksinspanning is voldoende aangetoond dat de vegetatierijke oevers van Het Zwarte Schaar en de Fraterwaard onderdeel zijn van het foerageergebied van de bever.

Er zijn tijdens de veldonderzoeken geen burchten of belopen holen waargenomen. Hierdoor is de aanwezigheid van een voortplantingslocatie binnen of nabij de onderzoekslocatie uit te sluiten. Wel volgt uit bronnenonderzoek één inmiddels verdwenen burcht uit 2015.

De gemiddelde afstand die een bever van zijn vaste rust- of voortplantingsplaats afgaat betreft ongeveer 2 km. Binnen 2,0 km van de onderzoekslocatie bevinden zich vier vaste rust- en voortplantingsplaatsen van bevers. Dit maakt het zeer aannemelijk dat de foerageergebieden binnen de onderzoekslocatie tot het functioneel leefgebied van een vaste rust- of voortplantingsplaats behoren.

Waarnemingen van bevers uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geven aan dat er een hoge mate van bever activiteit is in en rondom Doesburg (figuur 79). Op basis van de waarnemingen, sporen en een poging tot het maken van een voortplantingsplaats binnen de onderzoekslocatie kan worden geconstateerd dat de foerageergronden binnen de onderzoekslocatie een hoge mate van beveractiviteit vertonen. Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan worden aangenomen dat de foerageergronden van de Fraterwaard en het oostelijke deel van Het Zwarte Schaar een belangrijk onderdeel zijn van het leefgebied van in de omgeving aanwezige bevers. Het westelijke deel van Het Zwarte Schaar vormt geen essentieel foerageergebied.

De bever valt onder het beschermingsregime van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Het is verboden de voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Bij geen van de inrichtingen van de toekomstige situatie is een directe overtreding op de Wet natuurbescherming ten aanzien van vaste rust- of voortplantingsplaatsen aan de orde. Op basis van de onderzoeksinspanning kan de aanwezigheid van vaste rust- of voortplantingsplaatsen binnen de onderzoekslocatie worden uitgesloten.

Opmerkingen Buiting Advies

- Er wordt geconcludeerd dat de aanwezigheid van vaste voortplantingsplaatsen-of rustplaatsen kan worden uitgesloten. Dit is echter pertinent onjuist. In de zuidoever van het zwarte schaar bevindt zich een bewoonde burcht onder een wilg met vier ingangen ! (meded. W. Schoemaker, beheerder Twickel);

- Iets oostelijker dan bovenstaande burcht, net buiten het feitelijke plangebied, bevindt zich ook een minstens twee jaar oude burcht. (meded. W. Schoemaker, beheerder Twickel);
- In het noorden van de Fraterwaard, langs de IJssel bevindt zich een derde burcht (meded. W. Schoemaker, beheerder Twickel);
- Alle burchten met hun functionele leefgebied zijn zwaar beschermd via de Wet natuurbescherming (artikel 5). Op basis van de afstand van het plangebied tot de in het onderzoek genoemde burchten in de omgeving wordt aangegeven dat het zeer aannemelijk is dat de foerageergebieden binnen de onderzoekslocatie tot het functioneel leefgebied van een vaste rust- of voortplantingsplaats behoren. Nu er duidelijk is dat er (bewoonde) burchten in het onderzoeksgebied en direct daarbuiten liggen, kan het niet anders zo zijn, dat de onderzoekslocatie als functioneel leefgebied dient te worden beschouwd;
- In het onderzoek wordt aangegeven dat op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan worden aangenomen dat de foerageergronden van de Fraterwaard en het oostelijke deel van Het Zwarte Schaar een belangrijk onderdeel zijn van het leefgebied van in de omgeving aanwezige bevers. Het westelijke deel van Het Zwarte Schaar vormt geen essentieel foerageergebied. Buiting Advies constateert dat aan de westkant wel beverwaaremingen zijn gedaan en dat aan de westkant nu twee nieuwe burchten bekend zijn, waarvan één bewoond en met vier hollen. Op basis van deze bevindingen is het zeer waarschijnlijk dat het westelijk deel ook essentieel foerageergebied betreft en daarmee beschermd is;
- Het is opvallend dat er geen camera's zijn gebruikt aan de westkant van het Zwarte Schaar, terwijl deze ruige oever zeer geschikt lijkt als leefgebied of migratiezone;
- Er is een grote kans dat toename van verkeer over de dam over het Zwarte schaar, met name bij schermer of in donker, leidt tot aanrijdingen van bevers. Indien maatregelen worden genomen om dit te voorkomen, mogen deze niet leiden tot het disfunctioneel worden van een burcht, bijvoorbeeld doordat foerageergebied moeilijker bereikbaar wordt. Indien er geen maatregelen worden genomen kan dit ook worden opgevat als het opzettelijk doden of verstoren van bevers waarmee overtreding van de wet plaatsvindt;
- Het is te adviseren om uitgebreider onderzoek te doen naar de functie van het plangebied voor bevers.
- De voorgenomen ontwikkelingen leiden vrijwel zeker tot overtreding van de Wet natuurbescherming, doordat vaste voortplantingsplaatsen.
- Het is te adviseren om uitgebreider onderzoek te doen naar de functie van het plangebied voor bevers. Zeker aangezien door derden veel bevers zijn gezien in (de omgeving van) het onderzoeksgebied (Doesburg.nieuws.nl, 20 maart 2018).

DAS

Op 16 juli 2017 heeft één van de wildcamera's een das geregistreerd. De beelden van de das zijn gemaakt door de wildcamera geplaatst bij het hol aan de onderzijde van de houtsingel, langs de voormalige vuilnisbelt. Dit is hetzelfde hol als waar eerder een otter was waargenomen. De das heeft het hol iets uitgekrabd. Binnen de onderzoekslocatie zijn geen voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dassen vastgesteld. Dit betekent dat er geen overtreding van de verbodsbepaling plaatsvindt.

Opmerking Buiting Advies

- Indien sprake is van een burcht of zodra een burcht wordt gerealiseerd is deze wettelijk beschermd (artikel 3.10). Dat geldt dan tevens voor foerageergebied dat noodzakelijk is voor de functionaliteit van die burcht. Momenteel lijkt daarvan geen sprake, maar het is te adviseren dit in de gaten te blijven houden.

RUGSTREEPPAD

Uit de verkennende natuurtoets is gebleken dat de moerasdelen gelegen binnen de onderzoekslocatie geschikt habitat vormen voor de rugstreeppad. In 2016 zijn er volgens waarnemingen van het NDFF 30 roepende rugstreeppadden waargenomen in het oostelijk deel van het moerasgebied in de Fraterwaard.

Voor het onderzoek naar de rugstreeppad zijn in de periode april t/m juli 2017 in totaal 4 veldbezoeken uitgevoerd. Tijdens de vier veldbezoeken zijn geen rugstreeppadden gehoord of waargenomen binnen of nabij de onderzoekslocatie. Ook eiersnoeren en larven zijn gedurende het onderzoek niet waargenomen. Het volledig droogvallen van de wateren door de droge zomer van 2017 kunnen een verklaring vormen voor het ontbreken van de rugstreeppad in het onderzoeksgebied.

Door de afwezigheid van een populatie rugstreeppadden binnen of nabij de onderzoekslocatie in 2017 is er ook geen negatief effect te verwachten op de staat van instandhouding van de rugstreeppad.

Opmerkingen Buiting Advies

- In een deel van het onderzoeksgebied dat ongeveer 150m ten oosten van het plangebied ligt zijn in 2016 nog 30 roepende rugstreeppadden gehoord. Hier zijn in 2017 geen rugstreeppadden aangetroffen. Gesuggereerd wordt dat dit kan komen door de droge zomer van 2017. Mogelijk hebben de rugstreeppadden zich in 2017 elders voortgeplant of een jaar overgeslagen. Geadviseerd wordt de situatie in de gaten te houden;
- Niet zeker is of er in 2016 mogelijk ook in het plangebied rugstreeppadden hebben geleefd;
- Het is te adviseren ook komende jaren te onderzoeken of er voortplantings- of rustplaatsen van rugstreeppadden in het plangebied aanwezig zijn;
- Overwinteringsplaatsen van rugstreeppadden zouden aanwezig kunnen zijn in hopen grond of andere materiaal indien deze aanwezig zijn in de omgeving.

KAMSALAMANDER

In geen van de monsters is eDNA van de kamsalamander aangetoond. Hierdoor is de aanwezigheid van de kamsalamander in en nabij de onderzoekslocatie uit te sluiten.

Opmerking Buiting Advies

Geen

KWABAAL

Uit de verkennende natuurtoets is gebleken dat in de IJssel en Het Zwarte Schaar de kwabaal voorkomt. Het is daarom niet uit te sluiten dat Het Zwarte Schaar een potentiële voortplantingsplaats van de kwabaal is. Deze aanname wordt ondersteund door NDFF-meldingen uit 2009 van kwabalen in het oostelijke deel van Het Zwarte Schaar. De paaigronden van de kwabaal zijn beschermd op grond van artikel 3.10 lid 2 van de Wet natuurbescherming.

Op basis van de onderzoeksinspanning kan de aanwezigheid van een voortplantingsgebied voor kwabalen niet worden uitgesloten. Het habitat in en grenzend aan Het Zwarte Schaar heeft als overstromingsvlakte alle kenmerken om een succesvolle paaiplaats te zijn.

Volgens het kansenrapport van Stichting RAVON (Spikmans, Kranenbarg & de Bruin, 2017) behoort de Gelderse IJssel tot een van de huidige kerngebieden van de kwabaal (Bosveld et al., 2014).

Bij het droogleggen of bouwen in Het Zwarte Schaar kunnen paaigronden worden beschadigd of vernield, een overtreding op de Wet natuurbescherming ten aanzien van de kwabaal is dan niet te voorkomen.

Het feit dat kwabaal zeer gevoelig is voor verstoring en dat in het nabije verleden kwabalen zijn waargenomen in Het Zwarte Schaar, leidt ertoe dat een negatief effect op de kwabaal, veroorzaakt door de toekomstige ingreep, niet kan worden uitgesloten.

De aantallen kwabalen in Nederland zijn in het verleden met name terug genomen door de afname van geschikt habitat. Ook als er op dit moment geen kwabalen aanwezig zijn in Het Zwarte Schaar kunnen de voorgenomen werkzaamheden uiteindelijk een negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van kwabalen.

Bevindingen Buiting Advies

- De kwabaal staat op de rode lijst als ernstig bedreigd, de zwaarste categorie van bedreiging.
- Het Zwarte Schaar behoort tot de kerngebieden en Nederland heeft een verantwoordelijkheid om zich in te spannen om de soort te behouden.
- De kwabaal is beschermd via de Wet natuurbescherming artikel 3.10. Indien werkzaamheden of ontwikkelingen kunnen leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming is een ontheffing noodzakelijk. Aantonen dat er geen voortplantings- of rustplaatsen worden beschadigd of vernield lijkt echter uiterst lastig omdat de soort zich moeilijk laat inventariseren. In 2009 zijn waarnemingen van de soort gedaan in het Zwarte Schaar vlakbij de planlocatie. Voor een ontheffing dient aangetoond dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Dat lijkt niet mogelijk wanneer je in ogenschouw neemt dat het soort formeel als ernstig bedreigd wordt beschouwd (rode lijst EB), de locatie bovengemiddeld geschikt lijkt en er bovendien nog waarnemingen van de locatie bekend zijn van 2009.
- De paaigronden van riviergebonden populaties liggen in zijstromen met lage stroomsnelheden (bron: RAVON). Het Zwarte Schaar met eventuele overstromingsvlakten lijkt daarmee juist geschikt als paaigrond en is derhalve beschermd als voortplantingsplaats.
- Er wordt in het onderzoek niet ingegaan op de effecten van extra scheepvaart op het Zwarte Schaar op de kwabaal, terwijl wel aan wordt gegeven dat de soort zeer gevoelig is voor verstoring.

GROTE MODDERKRUIPER

Met behulp van eDNA is vastgesteld of er binnen de Fraterwaard grote modderkruipers voorkomen. In geen van de monsters is eDNA van de grote modderkruiper aangetoond. Hierdoor is de aanwezigheid van de grote modderkruiper in de Fraterwaard uit te sluiten.

Uit vooronderzoek bleek dat de aanwezigheid van de grote modderkruiper in Het Zwarte Schaar minder waarschijnlijk is. Daarom is geen eDNA onderzoek uitgevoerd ten aanzien van de aanwezigheid van de grote modderkruiper in Het Zwarte Schaar. Aanvullend hierop is het noodzaak van onderzoek herzien.

Opmerkingen Buiting Advies

- Het zwarte Schaar is (nog) niet onderzocht op deze zwaar beschermde soort;
- Mogelijke negatieve effecten door extra scheepvaart zijn niet mee genomen.

SLEEDOORNPAGE

De sleedoorns in en nabij de onderzoekslocatie zijn gelegen in de houtopstanden parallel gelegen aan Het Zwarte Schaar en rondom de oude vuilnisbelt. Tijdens het veldbezoek zijn geen eitjes van de sleedoornpage waargenomen.

Opmerkingen Buiting Advies

Geen

RIVIERROMBOUT

Tijdens geen van de veldbezoeken zijn er larvenhuidjes of volwassen exemplaren van de rivierrombout aangetroffen. Er kan redelijkerwijs worden uitgesloten dat de onderzoekslocatie in gebruik is door de rivierrombout

Opmerkingen Buiting Advies

Geen

FLORA

In de verkennende natuurtoets is gesteld dat binnen de onderzoekslocatie geschikte omstandigheden voor een groeiplaats voor beschermde vaatplanten zoals de grote leeuwenklauw, liggende ereprijs, ruw parelzaad en spits havikskruid aanwezig zijn. Op de onderzoekslocatie zijn geen vaatplanten aangetroffen die een beschermde status hebben binnen de Wet natuurbescherming. Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van vaatplanten is hiermee uitgesloten.

Opmerking Buiting Advies

Er zijn nog wel enkele andere beschermde soorten waarvoor het gebied mogelijk geschikt is als groeiplek, maar de kans op werkelijke aanwezigheid is klein.

5.3 WET NATUURBESCHERMING (NATURA 2000)

Het gehele plangebied maakt onderdeel uit van Natura 2000-gebied Rijntakken, deelgebied Uiterwaarden IJssel. Het betreft vogelrichtlijngebied. Het gebied is aangewezen voor de instandhouding van een aanzienlijk aantal vogelsoorten.

Citaat: "In onderhavige rapportage is geen onderzoek verricht naar leef- of foerageergebied gebied van aangewezen soorten in het kader van Natura-2000."

Er is nog geen onderzoek gedaan naar de effecten van de realisatie van de voorgenomen inrichtingsplannen en daaruit te verwachten effecten op de instandhoudingsdoelen van vogelsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied Rijntakken is aangewezen.

Ondanks dat er geen specifiek onderzoek is uitgevoerd naar vogels waarvoor het gebied is aangewezen komen uit de onderzoeken enkele gegevens van deze soorten naar voren. Deze verspreidingsgegevens kunnen echter niet als volledig worden beschouwd.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: VERBODSARTIKELEN SOORTBESCHERMING WET NATUURBESCHERMING

ZORGPLICHT

In de Wet natuurbescherming is de algehele zorgplicht opgenomen. De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor in het wild levende dieren en planten

- dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Onderstaand zijn de relevante extra verbodsbepalingen weergegeven:

ARTIKEL 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

ARTIKEL 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

ARTIKEL 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

- a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

PROVINCIALE VRIJSTELLINGEN

Per provincie is in de huidige Wet natuurbescherming een algehele vrijstelling van kracht voor een aantal soorten uit artikel 3.10.

BIJLAGE 2: BESCHERMDE SOORTEN VAN ARTIKEL 3.5

BESCHERMDE DIERSOORTEN UIT DE HABITATRICHTLIJN

geel schorpioenmos	juchtleerkever	ruige dwergvleermuis
tonghaarmuts	vermiljoenkever	tweekleurige vleermuis
kleine vlotvaren	bronslibel	vale vleermuis
liggende raket	gaffellibel	watervleermuis
drijvende waterweegbree	gevlekte witsnuitlibel	bruinvis
groenknolorchis	groene glazenmaker	dwergpotvis
kruipend moerasscherm	noordse winterjuffer	gestreepte dolfijn
zomerschroeforchis	oostelijke witsnuitlibel	gewone dolfijn
moerasparelmoervlinder	rivierrombout	gewone spitsdolfijn
oeveraas	sierlijke witsnuitlibel	grijze dolfijn
mercuurwaterjuffer	teunisbloempijlstaart	kleine zwaardwalvis
walrus	gladde slang	narwal
dikkopschildpad	muurhagedis	orca
kemp's zeeschildpad	zandhagedis	tuimelaar
lederschildpad	steur	witflankdolfijn
soepschildpad	hamster	witsnuitdolfijn
bultrug	otter	noordse vinvis
gewone vinvis	baardvleermuis	potvis
boomkikker	bechsteins vleermuis	poelkikker
geelbuikvuurpad	bosvleermuis	houting
heikikker	brandts vleermuis	bataafse stroommossel
kamsalamander	franjestaat	platte schijfhoren
knoflookpad	gewone grootoorvleermuis	bever
rugstreppad	grijze grootoorvleermuis	hazelmuis
vroedmeesterpad	grote hoefijzerneus	lynx
apollovlinder	grote rosse vleermuis	noordse woelmuis
boszandoog	ingekorven vleermuis	wilde kat
donker pimperlblauwtje	kleine dwergvleermuis	wolf
grote vuurvlinder	kleine hoefijzerneus	gewone dwergvleermuis
pimperlblauwtje	laatvlieger	butskop
tijmblauwtje	meervleermuis	dwergvinvis
zilverstreephooibeestje	mopsvleermuis	griend
brede geelrandwaterroofkever	noordse vleermuis	spitsdolfijn van gray
gestreepte waterroofkever	rosse vleermuis	witte dolfijn

BIJLAGE 2: BESCHERMDE SOORTEN VAN ARTIKEL 3.10

BESCHERMDE DIERSOORTEN (BIJLAGE A)

alpenwatersalamander	ringslang
vinpootsalamander	beekdonderpad
vuursalamander	beekprik
aardbeivlinder	elrits
bosparelmoervlinder	gestippelde alver
bruin dikkopje	grote modderkruiper
bruine eikenpage	kwabaal
duinparelmoervlinder	boommarter
gentiaanblauwtje	damhert
grote parelmoervlinder	das
grote vos	edelhert
grote weerschijnvlinder	eekhoorn
iepenpage	eikelmuis
kleine heivlinder	grote bosmuis
kleine ijsvogelvlinder	molmuis
kommavlinder	veldspitsmuis
sleedoorpage	waterspitsmuis
spiegeldikkopje	gewone zeehond
veenbesblauwtje	grijze zeehond
veenbesparelmoervlinder	meerkikker
veenhooibeestje	aardmuis
veldparelmoervlinder	bunzing
zilveren maan	dwergmuis
vliegend hert	dwergspitsmuis
beekrombout	gewone bosspitsmuis
bosbeekjuffer	hermelijn
donkere waterjuffer	huisspitsmuis
gevlekte glanslibel	ondergrondse woelmuis
gewone bronlibel	rosse woelmuis
hoogveenglanslibel	steenmarter
kempense heidelibel	tweekleurige bosspitsmuis
speerwaterjuffer	veldmuis
europese rivierkreeft	vos
adder	wezel
hazelworm	woelrat
levendbarende hagedis	

BESCHERMDE PLANTENSOORTEN (BIJLAGE B)

blaasvaren	kleine wolfsmelk
groensteel	kluwenklokje
schubvaren	knollathyrus
akkerboterbloem	knolspirea
akkerdoornzaad	korensla
akkerogentroost	kranskarwij
beklierde ogentroost	kruiptijm
berggamander	lange zonnedaauw
bergnachtorchis	liggende ereprijs
blauw guichelheil	moerasgamander
bokkenorchis	muurbloem
bosboterbloem	naakte lathyrus
bosdravik	naaldenkervel
brave hendrik	pijlscheefkelk
brede wolfsmelk	roggelelie
breed wollegras	rood peperboompje
bruinrode wespenorchis	rozenkransje
dennenorchis	ruw parelzaad
dreps	scherpkruid
echte gamander	schubzegge
franjegentiaan	smalle raai
geelgroene wespenorchis	spits havikskruid
geplooide vrouwenmantel	steenbraam
getande veldsla	stijve wolfsmelk
gevekt zonneroosje	stofzaad
glad biggenkruid	tengere distel
gladde zegge	tengere veldmuur
groene nachtorchis	trogamander
groot spiegelklokje	veenbloembies
grote bosaardbei	vliegenorchis
grote leeuwenklauw	vroege ereprijs
honingorchis	wilde averuit
kalkboterbloem	wilde ridderspoor
kalketrip	wilde weit
karthuizeranjer	wolfskers
karwijselie	zandwolfsmelk
kleine ereprijs	zinkviooltje
kleine schorseneer	zweedse kornoelje

BIJLAGE 3: VOGELRICHTLIJNSOORTEN RIJNTAKKEN

BROEDVOGELS

Kernopgaven (2)					
Kernopgaven (1)					
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)					
Doelstelling kwaliteit leefgebied					
Doelstelling omvang leefgebied					
Landelijke staat van instandhouding					
Broedvogelsoorten					
A004 - Dodaars	+	=	=	45	
A017 - Aalscholver	+	=	=	660	
A021 - Roerdomp	--	>	>	20	3.08, , , W
A022 - Woudaapje	--	>	>	20	
A119 - Porseleinhoen	--	>	>	40	3.12, W
A122 - Kwartelkoning	-	>	>	160	3.12, W
A153 - Watersnip	--	=	=	17	
A197 - Zwarte Stern	--	=	=	240	3.06
A229 - IJsvogel	+	=	=	25	
A249 - Oeverzwaluw	+	=	=	680	
A272 - Blauwborst	+	=	=	95	
A298 - Grote karekiet	--	>	>	70	3.08, , , W

NIET-BROEDVOGELS

Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)						
Instandhoudingsdoelstelling: Slaap- en rustplaats (s) / foerageergebied (f)						
Doelstelling kwaliteit leefgebied						
Doelstelling omvang leefgebied						
Landelijke staat van instandhouding						
Niet-broedvogelsoorten						
A005 - Fuut	-	=	=		570	
A017 - Aalscholver	+	=	=		1300	
A037 - Kleine Zwaan	-	=	=		100	3.10
A038 - Wilde Zwaan	-	=	=		30	3.10
A039 - Toendrarietgans	+	=	=	f	125	
A039 - Toendrarietgans	+	=	=	s	2800	
A041 - Kolgans	+	=	=	f	35400	
A041 - Kolgans	+	=	=	s	180100	3.10
A043 - Grauwe Gans	+	=	=	f	8300	
A043 - Grauwe Gans	+	=	=	s	21500	3.10
A045 - Brandgans	+	=	=	f	920	
A045 - Brandgans	+	=	=	s	5200	3.10
A048 - Bergeend	+	=	=		120	
A050 - Smient	+	=	=	f,s	17900	3.10 3.12,W
A051 - Krakeend	+	=	=		340	3.12,W
A052 - Wintertaling	-	=	=		1100	3.12,W
A053 - Wilde eend	+	=	=		6100	3.12,W
A054 - Pijlstaart	-	=	=		130	3.12,W
A056 - Slobeend	+	=	=		400	3.12,W
A059 - Tafeleend	--	=	=		990	3.12,W
A061 - Kuifeend	-	=	=		2300	3.12,W
A068 - Nonnetje	-	=	=		40	3.12,W
A125 - Meerkoe	-	=	=		8100	
A130 - Scholekster	--	=	=		340	3.12,W
A140 - Goudplevier	--	=	=		140	
A142 - Kievit	-	=	=		8100	3.12,W
A151 - Kemphaan	-	=	=		1000	
A156 - Grutto	--	=	=		690	3.12,W
A160 - Wulp	+	=	=		850	3.12,W
A162 - Tureluur	-	=	=		65	3.12,W

BIJLAGE 4: EFFECTENINDICATOR

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden																			
Beken en rivieren met waterplanten																			
Slikkige rivieroever																			
*Stroomdalgraslanden																			
Ruigten en zomen																			
Glanshaver- en vossenstaarthooilanden																			
Beuken-eikenbossen met hulst																			
*Vochtige alluviale bossen																			
Droge hardhoutoibossen																			
Bever																			
Bittervoorn																			
Elft																			
Grote modderkruiper																			
Kamsalamander																			
Kleine modderkruiper																			
Meervleermuis																			
Rivieronderpad																			
Rivierprik																			
Zalm																			
Zeeprik																			
Aalscholver (broedvogel)																			
Aalscholver (niet-broedvogel)																			
Bergeend (niet-broedvogel)																			
Blauwborst (broedvogel)																			
Brandgans (niet-broedvogel)																			
Brandgans (niet-broedvogel)																			
Dodaars (broedvogel)																			
Fuut (niet-broedvogel)																			
Goudplevier (niet-broedvogel)																			
Grauwe Gans (niet-broedvogel)																			
Grauwe Gans (niet-broedvogel)																			
Grote karekiet (broedvogel)																			
Grutto (niet-broedvogel)																			
IJsvogel (broedvogel)																			
Kemphaan (niet-broedvogel)																			
Kievit (niet-broedvogel)																			
Kleine Zwaan (niet-broedvogel)																			
Kolgans (niet-broedvogel)																			
Krakeend (niet-broedvogel)																			
Kuifeend (niet-broedvogel)																			
Kwartelkoning (broedvogel)																			
Meerkoet (niet-broedvogel)																			
Nonnetje (niet-broedvogel)																			
Oeverzwaluw (broedvogel)																			
Pijlstaart (niet-broedvogel)																			
Porseleinhoen (broedvogel)																			
Roerdomp (broedvogel)																			
Scholekster (niet-broedvogel)																			
Slobeend (niet-broedvogel)																			
Smient (niet-broedvogel)																			
Tafeleend (niet-broedvogel)																			
Toendrarietgans (niet-broedvogel)																			
Toendrarietgans (niet-broedvogel)																			
Tureluur (niet-broedvogel)																			
Watersnip (broedvogel)																			
Wilde eend (niet-broedvogel)																			
Wilde Zwaan (niet-broedvogel)																			
Wintertaling (niet-broedvogel)																			
Woudaapje (broedvogel)																			
Wulp (niet-broedvogel)																			
Zwarte Stern (broedvogel)																			

■ zeer gevoelig
■ gevoelig
■ niet gevoelig
 n.v.t.
... onbekend

BIJLAGE 5: KERNKWALITEITEN EN ONTWIKKELINGSDOELEN HAVIKERWAARD - FRATERWAARD

154 HAVIKERWAARD - FRATERWAARD

KERNKWALITEITEN DEELGEBIED NATUUR EN LANDSCHAP

- Matig dynamische rivier met geologische en geomorfologische dynamiek, water-, sediment- en diasporetransport; ecologisch kerngebied (Natura 2000-gebied) én verbinding tussen Midden-Europa en de Noordzeekust
- onderdeel van Nationaal Landschap Veluwe
- qua schaal, volledigheid en kwaliteit unieke gradiënt van Veluwe naar rivier, met bronbossen (in 131), zacht- en hardhoutooibos, grondwatergevoede beken en sloten, oude rivierlopen met rietmoeras, bosjes, hogen en knotbomen; onderdeel van de Haviker Poort waarvan het ecoduct over de A348 in 2012 is geopend
- onderdeel van de klimaatcorridor Veluwe - Reichswald
- het vanuit ecologisch opzicht samenhangend geheel van landgoederen en beken in de Zuidelijke IJsselvallei waarin soorten als de das, amfibieën en vleermuizen voorkomen.
- het goed bewaard gebleven reliëf en de daarmee samenhangende variatie en hoge kwaliteit van de natuur in de IJsseluiterwaarden. Met in deze uiterwaarden zowel gave kronkelwaarden met stroomdalgraslanden, hagen en hardhoutooibosjes
- Parel/A-locaties bos Havikerwaard: twee bosjes in de uiterwaard zijn A-locaties bos: een klein essenhardhoutbosje met slangelook en een spontaan zachthoutbos in een voormalige kleiafgraving
- leefgebied das
- leefgebied steenuil
- Weidse vergezichten over de rivier en vaak fraai zicht op de stuwwallen (Veluwezoom), fraaie stadsgezichten bij Doesburg
- abiotiek: aardkundige waarden (o.m. reliëf van oeverwallen, strangen en andere stromingspatronen), kwel, bodem
- onbebouwdheid van de uiterwaarden (enkele boerderijen op pollen, steenfabrieken, jachthavens, waterstaatswerken)
- rust, ruimte en donkerte m.u.v. de omgeving van stedelijke gebieden
- alle door de Flora- en faunawet of Natuurbeschermingswet beschermde soorten en hun leefgebieden in dit deelgebied

AARDKUNDIGE WAARDEN

+: Havikerwaard; Fraterwaard

- Waardevol open gebied of verkaveling
- +
- Parel
- +
- Natte landnatuur

ja

ONTWIKKELINGSDOELEN NATUUR EN LANDSCHAP GNN (OMVORMING, NATUURONTWIKKELING)

- Ontwikkeling stroomdalgraslanden en glanshaverhooilanden
- ontwikkeling waterplanten-gemeenschappen
- ontwikkeling gemeenschappen van slikkige oevers
- ontwikkeling hardhoutooibossen
- ontwikkeling zachthoutooibossen
- ontwikkeling moerassen, ruigteranden en laag gelegen bloemrijke graslanden

- ontwikkeling populaties van water- en moerasvogels, waaronder porseleinhoen, kwartelkoning, zwarte stern en ijsvogel
- ontwikkelen populatie kamsalamander
- ontwikkeling populaties van vissen van traagstromende en stilstaande wateren, waar onder: bittervoorn, kleine en grote modderkruiper, rivierdonderpad
- ontwikkeling populatie bevers en otters
- ontwikkeling heggenlandschap
- ontwikkeling coulissenlandschap met lokaal doorzichten op stuwwallen en stadsgezichten
- behoud reliëf kronkelwaarden

ONTWIKKELINGSDOELEN NATUUR EN LANDSCHAP GROENE ONTWIKKELINGSZONE

- Ontwikkeling stroomdalgraslanden en glanshaverhooilanden
- ontwikkeling waterplanten-gemeenschappen in kwel sloten en oude rivierlopen
- ontwikkeling gemeenschappen van slikkige oevers
- ontwikkeling hardhoutooibossen
- ontwikkeling zachthoutooibossen
- ontwikkeling moerassen, ruigteranden en laag gelegen bloemrijke graslanden
- ontwikkeling heggenlandschap
- ontwikkeling populaties van water- en moerasvogels, waaronder porseleinhoen, kwartelkoning, zwarte stern en ijsvogel
- ontwikkelen populatie knoflookpad en kamsalamander
- ontwikkeling populaties van vissen van traagstromende en stilstaande wateren, waar onder: bittervoorn, kleine en grote modderkruiper, rivierdonderpad
- ontwikkeling populatie bevers en otters
- ontwikkeling coulissenlandschap met lokaal doorzichten op stuwwallen en stadsgezichten
- behoud reliëf kronkelwaarden

ECOLOGISCHE VERBINDINGEN MET EVZ-MODEL

Haviker Poort

Buiting Advies
Wilhelminaweg 64
6951 BP Dieren

0313 - 619042
www.buiting.nl